

היסטוריה

על פי תכנית הרפורמה ללמידה משמעותית

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעה וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני פרקים.

עליך לענות על שתי שאלות – שאלה אחת מכל פרק.

מבין השאלות שבחרת לענות עליהן, לפחות שאלה אחת חייבת לכלול מקור.

פרק ראשון — (50×1) — 50 נקודות

פרק שני — (50×1) — 50 נקודות

סה"כ — 100 נקודות

שים לב: תלמידים שאושר להם מבחן מותאם אינם חייבים לבחור בשאלה שיש בה מקור.

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. המלצה לחלוקת זמן: כ-35 דקות לכל שאלה.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

/המשך מעבר לדף/

בשאלון זה שני פרקים. עליך לענות על שתי שאלות – שאלה אחת מכל פרק.
מבין השאלות שבחרת, לפחות שאלה אחת חייבת לכלול מקור.

טוטליטריות, נאציזם, אנטישמיות, מלחמת העולם השנייה והשוואה פרק ראשון (50 נקודות)

ענה על אחת מן השאלות 1-3 (50 נקודות).

1. מקור – החיים בגטאות

א. — מה היו המטרות של הנאצים בהקמת היודנראטים?

— הסבר את המטרות של הנאצים בהקמת הגטאות: מטרה אחת מוצהרת ושתי מטרות סמויות (לא מוצהרות). (25 נקודות)

ב. לפניך שני קטעים (1-2) המתארים את החיים בגטו. קרא אותם, וענה על השאלה שאחריהם.
קטע 1: מיומנו של חיים קפלן

ההברחה התבצעה דרך החורים והסדקים שבחומות [...] ובכל המקומות המוסתרים שהכובש הזר [הגרמנים] אינו מכיר אותם. בייחוד התעשרו והרוויחו עד כדי מאתיים זהוב [מטבע פולני] ליום הכרטיסנים של החשמליות [רכבות חשמליות]... אמנם לחשמליות אין תחנות בתוך הגטו, אבל [...] השק המבורח נזרק בשעת הנסיעה ונתפס על ידי ידיים אמונות.

(מעובד על פי פרידלנדר, ש' [2009]. שנות ההשמדה, 1939-1945.
תל אביב: עם עובד, ירושלים: יד ושם, עמ' 161)

קטע 2: מיומנו של פטר גינז

*הם [הנאצים] תלשו אותנו באופן בלתי צודק מהקרקע הפורייה של העבודה, השמחה והתרבות, שהיו אמורות להזין את נעורינו. הם עושים זאת למטרה אחת בלבד – להרוס אותנו, לא פיזית, אלא רוחנית ומוסרית. האם יצליחו? לעולם לא! שללו מאתנו את המקורות התרבותיים הקודמים שלנו, ואנו ניצור מקורות חדשים.
[...] פטר יסד את השבועון יָדֵם ("אנו מובילים"). כתבה אותו קבוצה של נערים צעירים שהתגוררו בגטו טרויינשטט. פטר ערך אותו, אסף עבורו מאמרים, ואם לא הצליח לאסוף די היה כותב אותם בעצמו בשם בדוי. בשבועון פורסמו מאמרי דעות, שירים, הגיגים על העבר והעתיד, מחשבות שביטאו לא רק חוסר אונים מהמצב בשעתו, אלא גם אמונה ותקווה – מתובלות תכופות בהומור שחור – שמצב זה עתיד להשתפר.

(מעובד על פי פרסבורגר, ח' [עורכת]. [2008]. יומנו של פטר גינז, 1941-1942.
אור יהודה: דביר, עמ' 22-23)

* את הפסקה הראשונה כתב פטר גינז, ואת הפסקה השנייה כתבה אחותו, עורכת הספר.

מהו רעיון "קידוש החיים"? הסבר כיצד רעיון זה בא לידי ביטוי בשני הקטעים (1-2).

/המשך בעמוד 3/

(25 נקודות)

2. עליית הנאצים לשלטון וביסוס המשטר

- א.** הסבר כיצד ניצל היטלר את החולשה של רפובליקת ויימאר כדי לעלות לשלטון בגרמניה. בסס את תשובתך על דוגמאות מן התחום **החברתי**, התחום **הכלכלי** והתחום **הפוליטי** (דוגמה אחת מכל תחום). (20 נקודות)
- ב.** הנאצים פרסמו חוקים וצווים רבים בשנים 1933-1938. הצג שלושה מהם, והסבר כיצד כל אחד מהם סייע לביסוס המשטר הנאצי או לחיזוקו. (30 נקודות)

3. האידאולוגיה הנאצית ו"הסדר החדש"

- א.** הסבר מדוע התנגדו הנאצים לדמוקרטיה אנ מדוע הם התנגדו לקומוניזם. בסס את תשובתך על שני נימוקים. (20 נקודות)
- ב.** הסבר את רעיון "הסדר החדש" באידאולוגיה הנאצית, והצג שלושה צעדים שנקטו הנאצים למימוש רעיון זה (בסעיף זה אין לכתוב על הצעדים שנקטו נגד היהודים). (30 נקודות)

פרק שני (50 נקודות)

ענה על אחת מן השאלות 4-6 (50 נקודות).

4. מקור – "הפתרון הסופי" (מיוני 1941 עד סוף המלחמה)

א. הסבר מדוע החל ההרג ההמוני של היהודים בקיץ 1941. (20 נקודות)

ב. הסבר על פי הקטע שלפניך, מדוע התקשו היהודים בגטאות להבין שמטרת הנאצים היא

להשמיד את העם היהודי. הבא שלוש סיבות. (30 נקודות)

... בפסח 1942 החל חיסול היהודים בגנרל-גוברנמן. הקרבנות הראשונים היו יהודי העיר לובלין, וזמן קצר לאחר מכן – יהודי כל מחוז לובלין. [...] עיתונות המחתרת היהודית מסרה תיאורים מפורטים של הטבח ההמוני הזה. אולם היהודים בגטו ורשה לא האמינו!

השכל הישר האנושי לא היה יכול להבין, שאפשר להשמיד רבבות ומאות אלפי יהודים. קבעו שמובילים את היהודים לעבודות חקלאיות בשטחי רוסיה שנכבשו בידי הגרמנים. הושמעו השערות [...] גינו את העיתונות היהודית והאשימו אותה בזריעת בהלה [...] האופטימיות חסרת היסוד עלתה בד בבד עם חוסר הידיעות, שמקורו היה בניתוק גמור מן העולם החיצון.

[...]

לא אחת הגיבו במקומות שונים על הידיעות שהבאנו בדבר השמדת היהודים: "אצלנו לא יוכל לקרות כדבר הזה".

הלכי רוח אופטימיים כאלה יצרו, כמובן, הגרמנים עצמם [...].

בעזרת רציחות בודדות, דיכוי והרעבה, בעזרת גטאות וגירושים, הביאו את המוני היהודים לידי מצב של חוסר אונים.

(מעובד על פי ארד, י', גוטמן, י' ומרגליות, א' [עורכים]. [1978]. השואה בתיעוד,

ירושלים: יד ושם, עמ' 221-222)

5. המחתרות והיודנראט בגטאות

- א.** — מה היו המטרות של חברי המחתרות בארגון המרד בגטאות?
— הסבר את ההתלבטות של חברי המחתרות בנוגע ל**מקום** המרד ול**עיתו** המתאים לפתוח במרד. (24 נקודות)
- ב.** הסבר את הדילמה של חברי היודנראט בשאלה אם לתמוך במארגני המרד בגטאות, והסבר עוד דילמה אחת של חברי היודנראט בזמן ביצוע "הפתרון הסופי". (26 נקודות)

6. יחס האוכלוסייה המקומית כלפי היהודים בארצות שכבשו הנאצים

- א.** הצג שלושה דפוסי פעולה של האוכלוסייה המקומית כלפי היהודים בארצות שכבשו הנאצים, והסבר את המניעים ל**כל אחד** מדפוסי פעולה אלה. (30 נקודות)
- ב.** הצג את הקריטריונים להענקת התואר "חסיד אומות העולם", והסבר שתי דילמות שחסידי אומות העולם התמודדו עמן. (20 נקודות)

בהצלחה!